

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Quinta. De Spe, atque oppositis Vitijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

gravemque prohibitionem. Econtrà verò in illis locis, ubi Catholici promiscuè vivunt cum Hæreticis, & quotidie sine alia prohibitione cum eisdem conversantur, licitum est Catholicis comitari funera Hæreticorum, si præcisè spectetur sepultura. Ratio est: tum quia hic cessat omne scandalum, simulque nulla est prohibitio in contrarium, uti supponitur. Tum quia sepelire mortuos, secundum se est opus bonum Misericordiæ corporalis. Tum tandem, ut norat Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 4. circa finem*, talis comitatus, cognationis vel necessitudinis gratiæ præstitus, potius spectat ad communionem politicam, non autem est approbatio hæresis.

DISTINCTIO V.

De Spe, atque oppositis Vitij.

QUÆSTIO I.

De Spe Theologica, ejusque obligatione.

Spei varia
acceptio:
nes,

I. **O** Missis alijs Spei acceptionibus, huc minùs attinentibus, Spei nomen aliquando sumitur pro ipsa re sperata, juxta illud D. Apostoli ad Titum 2. *Expectantes beatam spem*. Quandoque pro aliquo, in quo speratur, seu spes nostra ponitur, prout accipitur Psalm. 90. *Tues Domine spes mea*. Magis tamen ad propositum, sumitur Spes pro habitu, vel actu quodam voluntatis, expectantis bonum futurum, arduum item ac difficile. Quòd si bonum illud sit naturale, ita ut viribus naturæ acquiri possit, erit spes humana: si verò supernaturale, ut bonum gratiæ & gloriæ cælestis, ad quod consequendum opus est auxilio Dei, dicetur Spes Theologica seu Divina. Et de hac loquendo sit

Spe Theo-
logica, quid?

2. CONCL. I. *Spes Theologica* est virtus divinitus infusa, qua desideramus consequi Bonum infinitum, ex gratia & meritis in patria adipiscendum. Ita desumitur ex Doctore nostro 3. *dist. 26. q. un.* Nec in re differt ab illa vulgata definitione, qua dicitur: *Spes est virtus divinitus infusa, per quam certa cum fiducia nostræ salutis, & æternæ vitæ bona expectantur*: nam nostræ salutis, & æternæ vitæ bona, primario & principaliter consistunt in consecutio-

curione infiniti Boni, qui est Deus Ter Opt. Max. ejusque visione & fruitione beatifica, quam non nisi ex gratia Divina, & accedentibus meritis nostris consequimur.

3. Cæterum Spes Theologica actualis est actus supernaturalis, quo desideratur Bonum infinitum Deus: nam desiderare idem est in re, ac sperare æternam beatitudinem, ut notat Sannig tom. 4. dist. 4. quæst. 1. n. 7. Porro per Spem divinam, veluti anchoram fortissimam, firmantur Viatores ad obtinendum æternam beatitudinis Bonum in Cælis, quod prius fide perceperunt: unde non immeritò à Magistro Sententiarum (id est, Petro Lombardo) in 3. dist. 26. appellatur Spes, certa expectatio futura beatitudinis, veniens ex Dei gratia, & meritis precedentibus: sine meritis enim sperare, non spes, sed presumptio dici potest.

Spes actualis.

4. CONCL. II. Objectum materiale primum, seu principale Spei Theologicæ est Deus, seu consecutio Boni infiniti, consistens in visione & fruitione beatifica Dei. Ita in re communis. Siquidem illud Spe Divinâ primariò ac immediatè speramus, seu consequi desideramus, quod nos perfectè beatificat: atqui hoc non præstat, nisi Deus Ter Opt. Max. quatenus eodem in cælis cum Sanctis suis beatificè fruimur. Accedit, quòd si Deus non esset objectum immediatum Spei supernaturalis, Spes non esset virtus Theologica; siquidem ad virtutem Theologicam requiritur, ut actus principalis ipsius tendat in Deum tanquam objectum immediatum. (a)

Objectum materiale primum Spei, est Deus.

Ut dicitur in Tract. 4. Dist. 1. n. 8. & seq.

5. CONCL. III. Ad objectum materiale & secundarium Spei Theologicæ spectant omnia bona, tam ordinis supernaturalis, ut sunt auxilia Divina, gratia sanctificans, condonatio peccatorum, ac hujusmodi; quàm ordinis naturalis, quæ aliquo modo remorè conducunt ad attingendum objectum principale Spei, utputà panis quotidianus, &c. Ita communis. Siquidem ea omnia possunt ordinari ut media, vel proxima, vel saltem remora, ad attingendum objectum principale Spei, id est, Dominum Deum in æterna gloria beatificè possidendum.

Ad objectum materiale secundarium Spei, quæ spectant?

6. CONCL. IV. Objectum formale Spei Theologicæ est ipsamet bonitas Dei, quatenus nobis bonus est. Ita Doctor Subtilis 3. dist. 26. quæst. un. Tannerus tom. 3. dist. 2. quæst. 1. num. 14. citans D. Thomam, Suarez, & alios; Herincx disp. 10. de Spe, quæst. 1. num. 11. Sannig, & alij: quamvis nonnulli dissentiant, & præferunt illi, qui tenent, quòd objectum formale Spei, seu motivum sperandi, sit summa & infinita Dei promittentis Fidelitas; qui

Objectum formale Spei Theologicæ, quod?

Ca-
alia
licis
ura,
mul-
pe-
po-
4.
aià
au-

is,
ex-
m.
r,
ad
a-
dd
ic,
&
di-
ua
ri-
ro
ua
so-
&
se-
o-

qui quod promittit, potest præstare, quia omnipotens est; vult præstare, quia benignissimus est; & certissimo præstiturus est, quia fidelissimus est: ut proinde (inquiunt) sicuti objectum formale Fidei Theologicæ est infallibilis Veracitas, & Charitatis infinita Bonitas Dei, sic & Spei objectum formale sit summa ejusdem Fidelitas in servandis promissis. Sed quidquid sit de hac Sententia, capto cæteroquin faciliori, ratio Conclusionis est: quia illud est objectum formale Spei, quod propriè movet ad appetitum, seu desiderium objecti materialis: sed talis ratio motiva est bonitas Dei, ut nobis bonus est, seu commodum affert; ergo. Minor ex eo patet: quia voluntas nihil appetit, nisi sub ratione boni.

Solvitur in-
stantia.

7. Nec obstat, quòd Deus sub ratione Boni sit objectum formale Charitatis. Resp. enim, adhuc disparitatem esse: quia Deus est objectum Charitatis, ut est infinite bonus in se, seu ut est summum Bonum propter se diligibile amore amicitiae: Spei vero est Deus objectum formale, ut est bonus nobis, & diligibile amore concupiscentiae. Duplex quippe à Theologis solet distingui amor Dei: unus amicitiae, sive (ut alij loquuntur) benevolentiae, quo bona Deo volumus, quatenus ipsi sunt bona. Alter concupiscentiae, quo Deo bona volumus, quatenus nobis sunt bona: ut si Deum amamus, quia est nobis benignus, misericors, &c. Additur notanter, *nobis*: quia si Deus amatur, quatenus in se est bonus, misericors, infinite perfectus &c. erit amor amicitiae, qui est proprius Charitatis Theologicæ: amor autem concupiscentiae, est proprius Spei Theologicæ, & imperfectior priori. Solum adde cum Herincx *loc. cit. n. 10.* quòd promissio Divina sit conditio requisita, ut possimus convenienter sperare; non autem ratio formalis, & motiva Spei Theologicæ.

Amor Dei
duplex, ami-
citiae scilicet,
& con-
cupiscenti-
ae.

Spes Divina
est infalli-
bilis quo-
modo?

8. CONCL. V. Etsi Spes Divina absolute loquendo sit infallibilis, & certa, juxta illud Rom. 5. *Spes autem non confundit*, & alibi: nihilominus per accidens, & ex parte nostra, ea potest esse incerta & fallax. Ita Fillucius *tract. 22. num. 248.* & alij. Ratio est: quia Spes consequendi vitam æternam supponit etiam nostram cooperationem, & merita: atqui de his non habemus certitudinem; nam, ut dicitur Ecclesiastes cap. 9. *Sunt justi, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit.* Et hinc fit, quòd ex parte nostra Spes sit incerta, imò quandoque vana & fallax, ob defectum nostræ cooperationis; quamvis in se.

seipsa propter infallibilem promissionem Dei sit certissima, dummodo aliunde nihil deficiat.

9. CONCL. VI. Certum est, extare præceptum Spei Divinae: idque aliud est negativum, quo tenemur nunquam desperare, neque præsumere; ac proinde obligat semper, & pro semper: aliud affirmativum, quo aliquoties per vitæ decursum tenemur elicere actum Spei. Hinc quippe Psal. 4. dicitur: *Sperate in Domino. Et ad Titum cap. 2. Sobriè, justè, & pie vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem.* Et similia in S. Scriptura passim occurrunt: unde merito Alexander VII. hanc inter alias, ordine 1. Propositionem damnavit: *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.* Hæc Propositionio est damnata.

Præceptum Spei aliud negativum, aliud affirmativum.

10. CONCL. VII. Præceptum affirmativum Spei per accidens seu indirectè obligat, quoties obligat aliquod aliud præceptum, quod observari nequit absque actu Spei Divinae, saltem virtuali. Sic fit, quando urget præceptum agendi poenitentiam de peccatis; nam veram poenitentiam non potest quis agere, nisi saltem virtualiter speret, sese veniam suorum peccatorum consecuturum ex meritis Christi, Dei que misericordia; prout in simili dictum est superius (b) de præcepto affirmativo Fidei.

Affirmativum, quando obliget per accidens?

(b) Dist. 2. quest. 3. n. 36. & 37.

Et quando obliget per se & directè?

11. CONCL. VIII. Præceptum affirmativum Spei per se & directè obligat imprimis circa initium vitæ, quando videlicet quis sufficienter instructus de rebus Fidei, sese ad Deum convertere tenetur; juxta illud Hebr. 11. *Accedentem ad Deum credere oportet, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Alterum tempus est finis vitæ, quando homo in extremo constitutus maximè in Deum sperare tenetur, tum ob tentationes eo tempore ingruentes; tum etiam, quia tunc potissimùm eò debemus intentionem dirigere, quò migrandum est, nempe ad Deum in æterna beatitudine æternaliter consequendum. Obligat insuper quandoque præceptum affirmativum Spei Divinae sub decursu vitæ nostræ: verumtamen hujusmodi obligationi sufficienter satisficit per actus Spei, qui concurrunt in exercitio aliarum virtutum; prout in simili dictum est supra (c) fusiùs declarando, quo tempore teneantur Fideles elicere actum Fidei Theologicae, quæ (servatâ tamen proportione) huc erunt applicanda.

(c) cit. Dist. 2. quest. 3. per totum.

QUÆ.

QUÆSTIO II.

De Vitijs Spei oppositis, Desperatione scilicet, ac Præsumptione.

Spei per de-
fectum op-
ponitur De-
speratio, per
excessum
Præsum-
ptio.

(d) *Uti di-
stinctum Dist.
1. n. 17.
& seqq.*

Desperatio,
in quo con-
sistat?

Cum quælibet virtus suo modo consistat in medio (d) hinc contra eam contingit peccari partim per defectum, partim per excessum. Idipsum videre licet in Spe Theologica, utpote cui per defectum opponitur Desperatio, per excessum autem Præsumptio; non quidem, ac si nimium possimus in Deo sperare (Deus enim est infinitè bonus, omnipotens, fidelis, misericors &c. ac proinde ex parte objecti sui formalis non potest fieri excessus contra Spem Theologicam) sed solum, quatenus ex parte actus, seu exercitij Spei Theologicae, potest fieri excessus, in quantum actus Spei exercetur modo indebito. Siquidem Spes Theologica includit iudicium, & desiderium consequendi æternam beatitudinem modo debito, id est, ex meritis Christi, & accedente propria cooperatione: Desperatio e contra involvit iudicium de ea nunquam consequenda; Præsumptio verò includit iudicium, ac desiderium consequendi æternam beatitudinem modo aliquo indebito, v. g. per solam fidem, vel ex puris naturalibus, aut vivendo sceleratè, ut amplius in progressu declarabitur. Hinc sit

13. CONCL. I. Desperatio opponitur virtuti Spei per defectum; & committitur, cum quis desperat, sese remissionem peccatorum, & gloriam æternam esse consecuturum, atque ideo omnem conatum eandem consequendi intermittit. Duo siquidem in Desperatione interveniunt; primò iudicium intellectus, quo quis iudicat, sibi nimis arduum, & impossibile esse consequi beatitudinem. Secundò fuga voluntatis, qua quis refugit salutem tanquam obtineri impossibilem, atque ideo ab eius procurratione ob difficultatem mediorum apprehensam desistit. Ita Mairius *disp. 10. Theol. Moral. n. 40.* & alij: quamvis benè notet Herincx *disp. 10. n. 50.* quòd Desperatio propriè sit in ipsa voluntate, & actu ipsius, quo quis non vult amplius prosequi beatitudinem, aut media ad eam consequendam opportuna adhibere; iudicium verò illud, quo quis putat, se non amplius obtenturum

bea-

beatitudinem, potius sit aliquid prævium, atque inducens ad Desperationem, non autem propriè Desperatio.

14. CONCL. II. Desperatio ex genere suo est peccatum mortale, atque inter cætera maximè periculosum. Ratio est clara: quia Desperatio directè opponitur Spei Theologicæ: & quia avertit hominem ab ultimo Fine suo, seu cælesti beatitudine, simulque media omnia ad hanc consequendam abjicit, quis neget, eam esse maximè periculosum peccatum? Unde Isidorus lib. 2. de Summo Bono, cap. 14. ait: *Perpetrare flagitium, mors animæ est; desperare autem, descendere in infernum.*

Quale sit peccatum?

15. Hoc tamen intelligendum est de vera, & voluntaria Desperatione: nam quandoque accidunt tentationes violentæ, afflictiones graves, & inconsolabiles mæstitiæ, quibus interdum animæ cruciantur, ita ut omni Spe destitutæ videantur. De his autem non procedunt hætenus dicta; quia sunt potius timores, & angustia excitata à diabolo, vel ex turbatione quadam, aut etiam complexione melancholica provenientes, absque vero & deliberato consensu voluntatis. Super his tamen prudenter invigilare debent Confessarij, hujusmodi afflictas personas in Domino paternè consolando, eisque ostendendo, quòd talia culpâ vacent, quamdiu voluntas eisdem non consentiat; ac proinde easdem adhortando, ut agnitâ proprâ infirmitate, atque demeritis, sese projiciant in sinum bonitatis & misericordiæ Dei, meritaque Salutiferæ Passionis Jesu Christi Domini nostri; simulque non obstantibus quibuscunque afflictionibus, & mæstitijs, bonum operari minimè desistant.

Quid agendum circa personas afflictas?

16. CONCL. III. Desperatio rectè connumeratur inter peccata in Spiritum sanctum, quæ communiter cum Magistro Sententiarum 2. dist. 43. & D. Thoma 2. 2. quæst. 14. art. 2. sex enumerantur; videlicet Desperatio, Præsumptio, Impœnitentia, Obsinatio, Impugnatio veritatis agnitæ, & fraternæ gratiæ Invidentia. Ita Doctores communiter: nam Desperatio ipsam Dei oblatam munificentiam & gratiam, quæ Spiritui sancto, ceu Fonti omnium honorum, tribui peculiariter solet, ex malitia contempnim abjicit; juxta quod impij dixerunt, Jeremiæ 18. *Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, & unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus.*

Peccata in Spiritum S. quæ?

Inter ea cur numeretur Desperatio?

17. CONCL. IV. Desperatio potest consistere sine actu Infidelitatis, quamvis non rarò habeat annexam Infidelitatem.

Hæc potest consistere,

G g

Ita

cum. & sine
actu infide-
litaris.

Ita Mastrius *loc. cit. n. 34.* cum alijs. Ratio primæ partis est: quia potest quis actum Desperationis elicere, quamvis non sentiat aliquid contra fidem: ut si quis credat quidem, Deum esse iustum ac misericordem, desperet tamen ex eo, quia iudicat salutem sibi esse impossibilem ob suam pronitatem ad peccandum, & contrarietatem, quam in se experitur ad bene agendum. Altera pars ex eo liquet: quia Desperatio facile excæcat intellectum, ut quis credat, Deum non esse infinite bonum, ac misericordem. Unde Cain ob Abel occisum à Deo correptus, desperans, Deique misericordiam negans, ait: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.* Gen. 4. Et in hoc posteriori sensu Magister Sententiarum *loc. cit.* definit Desperationem dicendo: *Desperatio est, quæ quis diffidit penitus de bonitate Dei, estimans suam malitiam Divinae bonitatis magnitudinem excedere.*

Desperatio,
quid?

18. Quantum nunc attinet ad Præsumptionem, quæ est alterum peccatum Spei Divinæ oppositum per excessum, ea rectè definitur, dicendo: *Præsumptio est Spes obtinendi à Deo gratiam & gloriam æternam inordinate; id est, aliter quàm Deus obtinendam statuit.* Et huiusmodi Præsumptionem esse peccatum ex genere suo mortale, atque unum ex sex peccatis in Spiritum sanctum, conveniunt Doctores.

Potest com-
mitti dupli-
citer.

19. Dupliciter autem peccatum Præsumptionis committi potest. Primò, cum quis præsumit, se Divinam gratiam, aut æternam gloriam ex seipso, & proprijs naturæ suæ viribus adipisci posse: quo modo Pelagiani, antiqui hæretici, & à D. Augustino acerrimè impugnati, præsumebant, se posse proprijs viribus sine supernaturali auxilio Dei omnia præcepta servare, & æternam beatitudinem mereri. Secundò contingit Præsumptio, quando e contra quis præsumit, se solâ Dei misericordiâ ac liberalitate, Christi que meritis, absque propria poenitentia, & cooperatione per bona opera, beatitudinem vicamque æternam consecuturum. Et talis erat Præsumptio Lutheranorum, aliorumque quorundam Hæreticorum, qui per solam fidem in Christum absque alijs bonis operibus sperârunt beatitudinem adipisci, quam S. Concilium Trid. *Sess. 6. cap. 9.* appellat *inanem hæreticorum fiduciam.* & in progressu pluribus refutat.